

**„Formy działalności umożliwiające produkcję
i wprowadzanie na rynek żywności
w małym gospodarstwie rolnym na terytorium RP
i wybranych państw członkowskich UE (AT, DE,
UK) – prawo żywnościowe”**

**Departament Bezpieczeństwa
Żywności i Weterynarii
MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI
Warszawa, dnia 24.10.2017 r.**

Formy działalności umożliwiające produkcję i wprowadzanie na rynek żywności w małym gospodarstwie rolnym na terytorium RP

Lp.	Forma działalności	Rodzaje produkowanej żywności	Rodzaje odbiorców żywności	Organ urzędowej kontroli bezpieczeństwa żywności:
1)	Produkcja podstawowa	surowce	1) zakłady prowadzące handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujące konsumenta końcowego (np. <u>sklepy spożywcze, restauracje, bary, stolówki</u>) 2) inne zakłady, np. mleczarnie, zakłady przetwórstwa mleka, jaj, produktów pszczelich, produktów rybołówstwa, pakowania jaj, bazy rybackie na lądzie, rynki hurtowe i aukcje produktów rybołówstwa, hurtownie.	IW – surowce pochodzenia zwierzęcego PIS – surowce pochodzenia roślinnego
2)	Sprzedaż bezpośrednia produktów pochodzenia zwierzęcego	surowce lub nieprzetworzone produkty pochodzenia zwierzęcego	1) KONSUMENT KOŃCOWY 2) zakłady prowadzące handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujące konsumenta końcowego takie (np. <u>sklepy spożywcze, restauracje, bary, stolówki</u>).	IW
3)	Dostawy bezpośrednie środków spożywczych pochodzenia niezwierzęcego	surowce lub nieprzetworzone produkty pochodzenia niezwierzęcego (surowe lub w postaci kiszonej lub suszonej)	1) KONSUMENT KOŃCOWY 2) zakłady prowadzące handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujące konsumenta końcowego (np. <u>sklepy spożywcze, restauracje, bary, stolówki</u>).	PIS

Formy działalności umożliwiające produkcję i wprowadzanie na rynek żywności w małym gospodarstwie rolnym na terytorium RP

Lp.	Forma działalności	Rodzaje produkowanej żywności	Rodzaje odbiorców żywności	Organ urzędowej kontroli bezpieczeństwa żywności:
4)	Handel detaliczny (HD) i rolniczy handel detaliczny (RHD)	HD- każdy rodzaj żywności RHD – żywność w całości lub części z własnej uprawy, hodowli lub chowu	1) KONSUMENT KOŃCOWY	HD - PIS RHD - IW- produkty pochodzenia zwierzęcego i żywność złożona PIS - produkty pochodzenia niezwierzęcego
5)	Działalność marginalna, lokalna i ograniczona	produkty pochodzenia zwierzęcego poddane obróbce lub przetworzeniu oraz gotowe posiłki/potrawy wyprodukowane z takich produktów lub z ich udziałem	1) KONSUMENT KOŃCOWY 2) zakłady prowadzące handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego (np. sklepy spożywcze, restauracje, bary, stolówki – dostawy są obligatoryjne, ponieważ są warunkiem koniecznym do uznania takiej działalności).	IW
6)	Zakład zatwierdzony/zarejestrowany przez właściwy organ, np. przetwórstwa mięsa, mleka, jaj, warzyw, owoców	co do zasady każdego rodzaju żywność poddana obróbce/przetworzeniu	1) zakłady prowadzące handel detaliczny (np. sklepy spożywcze, restauracje, bary, stolówki) 2) inne zakłady, np. chłodnie, hurtownie, zakłady przetwórstwa mięsa, jaj, produktów rybołówstwa itp.	IW– produkty pochodzenia zwierzęcego, PIS – produkty pochodzenia niezwierzęcego oraz żywność zawierająca jednocześnie produkty pochodzenia zwierzęcego i niezwierzęcego

Sprzedaż konsumentom końcowym - formy działalności

- 1) **sprzedaż bezpośrednia** - surowce i nieprzetworzone produkty pochodzenia zwierzęcego
- 2) **dostawy bezpośrednie** - środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego (w postaci nieprzetworzonej, kiszonej/suszonej)
- 3) **handel detaliczny** (żywność pochodzenia roślinnego, zwierzęcego lub złożona – nieprzetworzona lub przetworzona)
- 4) **rolniczy handel detaliczny** - żywność wyprodukowana w całości lub części z własnej uprawy, hodowli lub chowu
- 5) **działalność marginalna, lokalna i ograniczona** tzw. „MOL” – przetworzona lub poddana obróbce żywność pochodzenia zwierzęcego

Sprzedaż bezpośrednia produktów pochodzenia zwierzęcego

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 września 2015 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. poz. 1703) – obowiązuje od dnia 1 stycznia 2016 r.

Sprzedaż bezpośrednia (SB) – surowce

Sprzedaż bezpośrednia (SB) – tusze i podroby zwierząt

Sprzedaż bezpośrednia nieprzetworzonych produktów pochodzenia zwierzęcego

Rodzaje produktów:

- 1) tusze lub podroby drobiowe (np. kur, kaczek, gęsi, indyków, przepiórek, perliczek); - roczna produkcja maksymalnie 2500 sztuk indyków lub 10 000 innego drobiu;
- 2) tusze lub podroby zajęczaków (np. królików, nutrii); - roczna produkcja maksymalnie 5 000 sztuk;
- 2) tusze lub podroby: grubej zwierzyny łownej nieoskórowanej lub oskórowanej (np. dzików, saren, jeleni); drobnej zwierzyny łownej wypatroszonej albo niewypatroszonej lub opierzonej albo nieopierzonej lub oskórowanej albo nieoskórowanej (np. zajęcy, kuropatw);
- 3) produkty rybołówstwa (np. żywe lub uśmiercone, możliwe wykrwawianie, odgławianie, usuwanie płetw lub patroszenie);
- 4) żywe ślimaki lądowe (jadalne, z gatunków *Helix pomatia*, *Cornu aspersum aspersum*, *Cornu aspersum maxima*, *Helix lucorum* oraz z gatunków z rodziny *Achatinidae*);
- 5) mleko surowe, siara lub surowa śmietana (od zwierząt gospodarskich);
- 6) jaja od drobiu lub ptaków bezgrzebieniowych (np. kur, przepiórek, strusi);
- 7) produkty pszczele nieprzetworzone (tj. miód, pyłek pszczeli, pierzga, mleczko pszczele).

Obszar sprzedaży lub dostaw SB

- 1) województwo, w którym
jest prowadzona
produkcja lub
- 2) sąsiadujące z nim
województwa lub
- 3) terytorium całej Polski
- wyłącznie podczas
wystaw, festynów,
targów lub kiermaszy
(organizowanych w
celach promocyjnych)

Miejsca prowadzenia sprzedaży bezpośredniej

W ramach SB można prowadzić sprzedaż produktów pochodzenia zwierzęcego konsumentom końcowym, np.

- na terenie gospodarstw rolnych lub rybackich, pasiek
- na targowiskach,
- ze statków (z wyłączeniem statków zamrażalni i przetwórni),
- z obiektów lub urządzeń ruchomych lub tymczasowych, w tym ze specjalistycznych środków transportu oraz z urządzeń dystrybucyjnych (niektóre produkty), np. z mlekomatów
- do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego (sklepów, restauracji, stołówek).

Maksymalne ilości produktów sprzedawanych w SB

lp.	Rodzaj produktów pochodzenia zwierzęcego	<u>Tygodniowe</u> maksymalne wielkości produkcji	<u>Roczne</u> maksymalne wielkości produkcji
1.	Tusze drobiowe (np. kur, kaczek, gęsi, indyków, przepiórek)	- 50 sztuk tusz indyków wraz z podrobami - 500 sztuk tusz gęsi wraz z podrobami - 200 sztuk tusz innych gatunków drobiu wraz z podrobami (za zgodą pow. lek. wet. można przekroczyć limit tyg.– wówczas obowiązuje limit roczny →)	- 2 500 sztuk tusz indyków wraz z podrobami - 10 000 sztuk tusz innych gatunków drobiu wraz z podrobami
2.	Tusze zajęczaków (np. królików, nutrii)	100 sztuk tusz wraz z podrobami (za zgodą pow. lek. wet. można przekroczyć limit tyg.– wówczas obowiązuje limit roczny →)	5 000 sztuk tusz wraz z podrobami
3.	Tusze zwierząt łownych (grubej lub drobnej zwierzyny łownej)	-	- 10 000 kg tusz grubej zwierzyny łownej wraz z podrobami - 10 000 kg tusz drobnej zwierzyny łownej wraz z podrobami

Maksymalne ilości produktów w sprzedaży bezpośredniej.

1 P	Rodzaj produktów pochodzenia zwierzęcego	<u>Tygodniowe</u> maksymalne wielkości produkcji	<u>Roczne</u> maksymalne wielkości produkcji
4	Produkty rybołówstwa (żywe lub poddane obróbce)	-	-
5	Żywe ślimaki lądowe (np. ślimak winniczek, ślimak wielki szary),	-	- 1000 kg
6	Mleko surowe i surowa śmietana (od zwierząt gospodarskich)	- 1000 litrów mleka surowego albo mleka surowego i siary - 200 litrów surowej śmietany (za zgodą pow. lek. wet. można przekroczyć limit tyg.– wówczas obowiązuje limit roczny →)	- 52 000 litrów mleka surowego albo mleka surowego i siary - 10 400 litrów surowej śmietany
7	Jaja (np. kurze, przepiórcze, strusie)	- 2450 sztuk jaj drobiowych (za zgodą pow. lek. wet. można przekroczyć limit tyg. – wówczas obowiązuje limit roczny →) - brak limitu tygodniowego dla jaj strusich	- 127 400 sztuk jaj drobiowych - 500 sztuk jaj strusich
8	Produkty pszczele nieprzetworzone (np. miód, pyłek pszczeli, pierzga, mleczko pszczele)	-	-

*Rozporządzenie MRIRW w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji
produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży
bezpośredniej*

Wymagania weterynaryjne w ww. w rozporządzeniu **są określone na poziomie podstawowym** i dotyczą przede wszystkim:

- pomieszczeń produkcyjnych, pomieszczeń sprzedaży,
- mycia i dezynfekcji instalacji, urządzeń i sprzętu,
- higieny osób mających kontakt z produktami,
- wymagań w odniesieniu do temperatury i sposobu przechowywania produktów, a także
- sposobu usuwania odpadów.

Działalność marginalna, lokalna i ograniczona

rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 marca 2016 r. *w sprawie szczegółowych warunków uznania działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej* (Dz. U. poz. 451) obowiązuje od 1 czerwca 2016 r.

Działalność marginalna, lokalna i ograniczona

W ramach działalności MOL można prowadzić:

- rozbiór mięsa wieprzowego, wołowego, baraniego, koziego, końskiego, z drobiu lub zajęczaków, zwierząt łownych oraz zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych,
- produkcję surowych wyrobów mięsnych, mięsa mielonego, produktów mięsnych,
- produkcję wstępnie przetworzonych lub przetworzonych produktów rybactwa,
- produkcję produktów mlecznych i produktów na bazie siary,
- produkcję produktów jajecznych z ugotowanych jaj,
- produkcję gotowych posiłków (potraw) z produktów pochodzenia zwierzęcego, lub z udziałem tych produktów, pod warunkiem że co najmniej jeden produkt pochodzenia zwierzęcego należący do głównych składników posiłku został wyprodukowany w tym zakładzie.

Maksymalna wielkość dostaw w MOL:

- mięso wołowe, wieprzowe, baranie, kozie, końskie lub produkcja z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego – **tona tygodniowo**
- mięso drobiowe lub zajęczaków lub produkcja z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego – **0,5 tony tygodniowo**
- mięso zwierząt łownych/ zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych lub produkcja z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego – **0,5 tony tygodniowo (lub 26 ton rocznie – zgoda i decyzja administracyjna PLW)**
- produkty mięsne – **1,5 tony tygodniowo**
- produkty mleczne lub na bazie siary – **0,5 tony tygodniowo**
- produkty rybołówstwa – **0,5 tony tygodniowo (lub 26 ton rocznie – zgoda i decyzja administracyjna PLW)**
- produkty jajeczne – **0,15 tony tygodniowo**
- gotowe posiłki (potrawy) – **1,5 tony tygodniowo**

Obszar sprzedaży i dostaw MLO

- 1) województwo, w którym jest prowadzona produkcja lub
- 2) sąsiadujące z nim powiaty lub
- 3) obszar miast stanowiących siedzibę wojewody lub sejmiku województwa, położonych na obszarach województw sąsiadujących z województwem, w którym jest prowadzona produkcja
- 4) terytorium całej Polski
- wyłącznie podczas wystaw, festynów, targów lub kiermaszy (organizowanych w celach promocyjnych)

Wymagania dla działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. *o produktach pochodzenia zwierzęcego* do działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej stosuje się przepisy rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. - *w sprawie higieny środków spożywczych*

Rejestracja działalności – art. 19 i 21 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego

- 1) opracowanie projektu technologicznego zakładu (rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2013 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełnić projekt technologiczny zakładu, w którym ma być prowadzona działalność w zakresie produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. poz. 434),
- 2) przesłanie projektu wraz z wnioskiem o jego zatwierdzenie powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na planowane miejsce prowadzenia działalności oraz pisemnie powiadomienie go o zakresie, wielkości produkcji oraz rodzaju produktów pochodzenia zwierzęcego, które mają być produkowane w takim zakładzie.

Rejestracja działalności – cd.

- 3) złożenie pisemnego wniosku o wpis do rejestru zakładów w terminie co najmniej 30 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności.

Elementy, które powinien zawierać wniosek oraz ewentualne dodatkowe dokumenty, które należy dołączyć do wniosku określa art. 21 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. *o produktach pochodzenia zwierzęcego*

Działalność można rozpocząć po uzyskaniu decyzji administracyjnej o wpisie do właściwego rejestru i nadaniu zakładowi weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego.

SB - liczba podmiotów zarejestrowanych w IW – 9 237
(dane GIW: www.wetgiw.gov.pl z dn. 19.10.2017r.)

Lp	Rodzaj sprzedawanych produktów	Liczba zarejestrowanych podmiotów
1.	Produkty pszczele nieprzetworzone	6827
2.	Jaja	1209
3.	Produkty rybołówstwa	899
4.	Mleko surowe i surowa śmietana	180
5.	Tusze drobiowe	121
6.	Tusze zwierząt łownych	81
7.	Tusze zająców	22
8.	Żywe ślimaki lądowe określonych gatunków	7

MOL - liczba zakładów zarejestrowanych w IW - 2165
(dane GIW: www.wetgiw.gov.pl z dn. 19.10.2017r.)

Lp.	Rodzaj działalności w zakładzie	Liczba rodzajów działalności
1.	rozbiór mięsa wieprzowego, wołowego, baraniego, koziego, końskiego, drobiowego lub zajęczaków	1397
2.	rozbiór mięsa zwierząt łownych	32
3.	rozbiór mięsa zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych	7
4.	produkcja mięsa mielonego lub surowych wyrobów mięsnych	580
5.	produkcja produktów mięsnych	1534
6.	produkcja wstępnie przetworzonych lub przetworzonych produktów rybactwa	156
7.	produkcja produktów mlecznych lub na bazie siary	185
8.	produkcja produktów jajecznych	2
9.	gotowe posiłki (potrawy)	76

**NIEMCY- przepisy krajowe dotyczące sprzedaży żywności wyprodukowanej z własnych surowców przez rolników bezpośrednio konsumentom końcowym lub do zakładów prowadzących handel detaliczny
(źródło: opinia BAS z 25.09.2015 r. oraz informacje z ambasady RP w Berlinie z 10.01.2017) r.)”.**

W Niemczech w ww. zakresie wprowadzono następujące przepisy prawa krajowego – rozporządzenia:

- 1) z dnia 8 sierpnia 2007r. w sprawie wymagań higienicznych dotyczących produkcji, obróbki i wprowadzania do obrotu artykułów spożywczych,
- 2) z dnia 8 sierpnia 2007r. w sprawie wymagań higienicznych dotyczących produkcji, obróbki i wprowadzania do obrotu określonych artykułów spożywczych pochodzenia zwierzęcego.

Przepisy ww. rozporządzeń regulują sprzedaż konsumentom lub lokalnym zakładom handlu detalicznego niewielkich ilości: surowców pochodzenia roślinnego, miodu, żywych, świeżych lub przetworzonych produktów rybnych, których stan nie został znacznie zmieniony, żywych małży własnej produkcji, połowu lub zbiorów, a także zwierzyny łownej i dziczyzny, mięsa z drobiu i zajęczaków oraz jaj własnej produkcji.

W przepisach tych uregulowano również warunki prowadzenia działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej. Sprzedaż żywności pochodzenia zwierzęcego (rodzaje tej żywności nie są wymienione w ww. przepisach enumeratywnie) do innych zakładów prowadzących handel detaliczny jest uznawana za działalność marginalną, lokalną i ograniczoną.

Przepisy niemieckie są co do zasady analogiczne do przepisów wdrożonych w polskim porządku prawnym w zakresie sprzedaży bezpośredniej, dostaw bezpośrednich oraz działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej.

AUSTRIA - przepisy krajowe dotyczące sprzedaży żywności wyprodukowanej z własnych surowców przez rolników bezpośrednio konsumentom końcowym lub do zakładów prowadzących handel detaliczny (źródło: informacje z ambasady RP w Wiedniu z 13.01.2017) r.)”.

W Austrii w ww. zakresie wprowadzono następujące przepisy prawa krajowego – rozporządzenia Federalnego Ministra Zdrowia (dostępne na stronie internetowej: www.ris.gv.at):

- 1) *dotyczące wymogów higieny w ramach bezpośredniego wprowadzania na rynek produktów spożywczych* (BGBl. II Nr. 108/2006) oraz
- 2) *dotyczące wymagań w zakresie higieny środków spożywczych dla sprzedaży detalicznej* (BGBl. II Nr. 92/2006).

Pierwsze z ww. rozporządzeń ma zastosowanie w przypadku bezpośredniej sprzedaży niewielkich ilości określonych produktów spożywczych konsumentom końcowym lub lokalnym zakładom prowadzącym handel detaliczny, które przekazują ww. produkty bezpośrednio odbiorcom końcowym. Określone zostały zasady higieny dotyczące ryb, produktów roślinnych, surowego mleka oraz śmietany, jaj, grubej zwierzyny łownej, drobnej zwierzyny łownej, porcjowanej zwierzyny łownej, dziczyzny, mięsa drobiowego oraz mięsa króliczego.

Drugie z ww. rozporządzeń dotyczące wymagań w zakresie higieny środków spożywczych dla sprzedaży detalicznej ma zastosowanie w odniesieniu do działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej oraz niektórych zakładów prowadzących handel detaliczny.

Przepisy austriackie podobnie jak przepisy wdrożone w polskim porządku prawnym w zakresie sprzedaży bezpośredniej, dostaw bezpośrednich oraz działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej wprowadzają co do zasady uproszczone wymagania higieniczne dla prowadzenia tego typu działalności .

**WIELKA BRYTANIA - przepisy dotyczące sprzedaży żywności wyprodukowanej z własnych surowców przez rolników bezpośrednio konsumentom końcowym lub do zakładów prowadzących handel detaliczny
(informacje z ambasady RP w Londynie z 10.01.2017) r.)”.**

W Zjednoczonym Królestwie wprowadzono następujące akty prawne poszczególnych parlamentów narodowych: (z późn. zm.) (dostępne na stronie internetowej www.legislation.gov.uk) .:

- *The Food Hygiene (England) Regulations 2006 (Statutory Instrument 2006 No. 14),*
- *The Food Hygiene (Scotland) Regulations 2006 (Scottish Statutory Instrument 2006 No. 3),*
- *The Food Hygiene (Wales) Regulations 2006 (Wales Statutory Instruments 2006 No. 31),*
- *The Food Hygiene Regulations (Northern Ireland) 2006.*

Przepisy te są co do zasady analogiczne do przepisów wdrożonych w polskim porządku prawnym w zakresie sprzedaży bezpośredniej w odniesieniu do małych ilości mięsa z drobiu i zajęczaków oraz surowego mleka.

Podsumowanie informacji o przepisach Niemiec, Austrii i Wielkiej Brytanii

Informacje przekazane do MRiRW za pośrednictwem Ambasad RP wskazują, że w Austrii, Niemczech i Wielkiej Brytanii wdrożono przepisy krajowe dotyczące wyłącznie możliwych w ramach rozporządzeń (WE) nr 852/2004 i 854/2004 dostosowań lub odstępstw dotyczących dostaw bezpośrednich małych ilości surowców pochodzenia zwierzęcego/niezwierzęcego do konsumenta końcowego lub do lokalnych zakładów detalicznych (Austria, Niemcy, Wielka Brytania – w zakresie mięsa z drobiu i zajęczaków oraz mleka surowego) oraz działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (Austria, Niemcy).

Zatem w państwach tych, sprzedaż konsumentom końcowym żywności wyprodukowanej przez producenta/rolnika i jednocześnie prowadzenie dostaw takiej żywności do innych zakładów prowadzących handel detaliczny mogą odbywać się w ramach dwóch rodzajów działalności:

- 1) dostaw bezpośrednich – w przypadku małych ilości surowców pochodzenia zwierzęcego lub zwierzęcego lub
- 2) działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (z wyjątkiem Wielkiej Brytanii) – w przypadku dostaw przetworzonej żywności pochodzenia zwierzęcego.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Na stronie internetowej MRiRW pod adresem:

<http://www.minrol.gov.pl>

(zakładka: Informacje-branzowe/Informacje-branzowe-aktualnosci)

zamieszczono informacje pt. :

- *„Sprzedaż bezpośrednia produktów pochodzenia zwierzęcego – wymagania z zakresu bezpieczeństwa żywności ”*
- *„Wymagania weterynaryjne dla prowadzenia produkcji i sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej”*